

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра цивільного права та процесу

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матеріали
Науково-практичної конференції
присвяченої 55-річчю кафедри
цивільного права та процесу
Національної академії внутрішніх справ

(Київ, 29 травня 2026 року)

55
РОКІВ

КАФЕДРИ
ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
ТА ПРОЦЕСУ

105 РОКІВ
НАВС 2026

КИЇВ, 29 ТРАВНЯ 2026 РОКУ

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра цивільного права та процесу**

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

**Матеріали
науково-практичної конференції
(Київ, 29 травня 2026 року)**

*Присвяченої 55-річчю
кафедри цивільного права та процесу
Національної академії внутрішніх
справ*

**Київ
2026**

УДК 347.1(477)(06)

Редакційна колегія:

Тарасенко О.С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Чернявський С.С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Кирдан Б.В., завідувач кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Мироненко В.П., доцент кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ 23 червня 2026 року (протокол № 6).

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну таємницю та службову інформацію, несуть автори.

П-685 Правове регулювання приватних правовідносин в умовах воєнного стану [Текст] : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 29 травн. 2026 р.) / [редкол.: О. Тарасенко, С. Чернявський, Б. Кирдан, В. Мироненко]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2026. 373 с.

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА

СЕРБИН Руслан	16
----------------------------	-----------

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

АКУЛОВА Ольвія

Імплементація прецедентної практики ЄСПЛ у національне цивільне судочинство: євроінтеграційний вимір	17
--	----

АЛЬ АСАС Поліна

Обмеження права на свободу пересування в умовах воєнного стану: межі допустимості та критерії пропорційності	18
--	----

АРСЕНЬЄВА Марія

Гендерна рівність в Україні: нормативне закріплення та проблеми практичної реалізації	20
---	----

БАРОНІН Денис

Наказне провадження як інструмент оптимізації розгляду цивільних справ про стягнення заборгованості за договорами позики та кредиту	22
---	----

БАТРАК Аліна

Проблеми виконання судових рішень у справах про перерахунок пенсій працівникам системи МВС	24
--	----

БЕРЕЖНА Дарія

Особливості реалізації батьківських прав в умовах роздільного проживання через війну	27
--	----

БЕРЕЗОВСЬКА Вероніка

Правове забезпечення раціонального використання землі, як елемент гарантії права громадян на землю	29
--	----

БЕРЕЗОВСЬКА Вероніка

Деякі особливості відкриття спадщини в умовах воєнного стану	31
--	----

БЕРШАДСЬКА Катерина

Виїзд дітей за кордон в умовах воєнного стану: правове спрощення та його безпекові виклики	35
--	----

ПЕТРОВСЬКИЙ Андрій

Особливості здійснення спрощеного позовного провадження в умовах воєнного стану246

ПИЛИПЕНКО Світлана

Основні новели проєкту нового Цивільного Кодексу України щодо діяльності суб'єктів підприємництва248

ПОБЕРЕЖЕЦЬ Аліна

Проблеми міжнародно-правового регулювання спадкових відносин250

ПОЛІШКО Наталія

Особливості регулювання трудових правовідносин у період воєнного стану: приватноправовий аспект253

ПОЛЮХОВИЧ Анастасія

Форс-мажорні обставини в умовах воєнного стану: проблеми правозастосування та судова практика256

ПРЕДМЕСТНІКОВ Олег, ТІХОНОВ Анатолій

Захист прав приватних осіб через реєстр збитків для України259

ПРОТАСОВ Денис

Особливості реалізації цивільних прав внутрішньо переміщених осіб262

РЕЗНІЧЕНКО Семен

Посідання та окупація у речовому праві за концептом оновлення ЦК України265

РИЖЕНКО Ірина

Професіонал як учасник цивільних правовідносин за проєктом ЦК України: теоретико-правовий аналіз267

САВЧЕНКО Вікторія

Загальні засади соціального захисту родин осіб безвісно відсутніх за особливих обставин270

САМОЙЛЕНКО Георгій

Захист житлових прав: сучасні підходи273

САФРОНОВ Кирило

Відповідальність за шкоду, завдану ІІІ або автоматизованими системами274

України потребує зваженого підходу й дотримання принципу юридичної визначеності задля подальшої уніфікованої практики застосування вказаних правових інститутів.

Список використаних джерел

1. Харченко Г. Інститут володіння у цивільному праві України. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 10. С. 38-43.
2. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ, 2020. 134 с. URL: <https://www.rada.gov.ua/files/kontseptsiiia.pdf>.
3. Посідання проти власності: як новий Цивільний кодекс створює ризики захоплення майна. *Page.ua*. URL: <https://thepage.ua/ua/news/posidannya-u-civilnomu-kodeksi-riziki-dlya-vlasnikiv>.
4. Ваганова І.М. Цивільний обіг у Древньому Римі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 11. С. 51-53.

РИЖЕНКО Ірина Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент

професор кафедри цивільно-правових дисциплін
інституту права та безпеки

Одеський державний університету внутрішніх справ,
м. Одеса

ПРОФЕСІОНАЛ ЯК УЧАСНИК ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗА ПРОЄКТОМ ЦК УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Сучасний етап розвитку цивільного права України знаменується масштабним процесом рекодифікації Цивільного кодексу України (далі - проєкт ЦК України). Ключовим вектором цієї реформи є адаптація національного приватного права до викликів діджиталізації, а також глибока гармонізація із законодавством Європейського Союзу. Однією з найбільш фундаментальних новел, запропонованих розробниками проєкту оновленого ЦК України, є модернізація суб'єктного складу цивільних правовідносин шляхом офіційного запровадження нової правової категорії – «професіонал» (стаття 30 Проєкту ЦК України) [1]. Актуальність дослідження цього учасника зумовлена необхідністю адаптації вітчизняного приватного права до стандартів Європейського Союзу, а також потребою впровадження єдиного стандарту цивільно-правової поведінки та підвищеної відповідальності для осіб, які володіють спеціальними знаннями і виступають сильнішою стороною у відносинах із споживачами.

Згідно з частиною 1 статті 30 Проєкту ЦК України, юридичний статус професіонала має фізична особа, яка у відносинах зі споживачем діє в цілях своєї підприємницької або незалежної професійної діяльності. Окрім того, аналогічний статус визнається за юридичною особою, яка у відносинах зі споживачем діє в цілях своєї підприємницької чи непідприємницької діяльності. Аналіз зазначеної норми дає підстави констатувати, що законодавець виокремлює «професіонала» не як окрему організаційно-правову форму чи новий вид суб'єкта права, а як спеціальний юридичний

статус, який нашаровується на вже існуючу цивільну правосуб'єктність фізичної або юридичної особи за наявності чітко визначених у законі умов. Такими умовами (кваліфікуючими ознаками) є наявність специфічної мети діяльності (підприємницька, або незалежна професійна некомерційна діяльність) та особливий суб'єктний склад взаємодії - обов'язкова наявність іншої сторони правовідносин, якою виступає споживач.

Запровадження категорії «професіонал» для фізичних осіб дозволяє розв'язати давню теоретичну й практичну проблему правового статусу осіб, які провадять незалежну професійну діяльність (нотаріусів, адвокатів, приватних виконавців, арбітражних керуючих, аудиторів). Протягом тривалого часу їхній статус перебував у «сірій зоні» між класичним громадянином (фізичною особою) та підприємцем. Проект ЦК України правомірно об'єднує підприємців та представників вільних професій під єдиною парасолькою статусу «професіонала», оскільки критерієм тут виступає наявність спеціальних знань і публічна пропозиція своїх послуг або товарів на ринку. Що стосується юридичних осіб, то закріплення статусу професіонала як за підприємницькими (комерційними), так і за непідприємницькими (некомерційними) організаціями є прогресивним кроком. У сучасних умовах благодійні організації, громадські об'єднання чи державні установи часто вступають у договірні відносини з фізичними особами (споживачами), надаючи їм освітні, медичні, культурні чи інформаційні послуги. Незважаючи на відсутність мети отримання прибутку, така юридична особа володіє організаційним, інтелектуальним та фінансовим ресурсом, який значно перевищує можливості пересічного громадянина. Відтак, покладення на непідприємницькі організації статусу «професіонала» є логічним інструментом забезпечення балансу інтересів у приватноправовій сфері.

Функціональне призначення статті 30 Проекту ЦК України полягає в реалізації концепції захисту «слабкої сторони» (*favor consumatoris*). У цивілістичній доктрині загально визнано, що споживач є менш захищеним через брак спеціальних знань (інформаційна асиметрія) та менші економічні можливості. Запровадження статусу професіонала зміщує фокус правового регулювання: замість аналізу форми діяльності суб'єкта (чи є він ТОВ, ФОП чи нотаріусом), право оцінює характер його поведінки та рівень відповідальності перед споживачем. Частина 2 статті 30 Проекту встановлює, що особливості юридичного статусу професіонала, здійснення ним цивільних прав і виконання цивільних обов'язків визначає цей Кодекс та/або інший закон. Ця норма є відсилочною та закладає фундамент для формування підвищених стандартів цивільно-правової поведінки. До таких спеціальних стандартів та обов'язків професіонала слід віднести: договірні інформаційні обов'язки (*pre-contractual duties*), відповідно до яких професіонал зобов'язаний надати споживачеві вичерпну, достовірну та доступну інформацію до моменту укладення правочину, а будь-які двозначності мають тлумачитися на користь споживача (правило *contra proferentem*); підвищену міру цивільно-правової відповідальності незалежно від вини (на засадах ризику); а також стандарт професійної обачності та добросовісності, де поведінка оцінюється через призму критерію «розумного та середньостатистичного фахівця» у відповідній галузі. Гармонізація із правом ЄС у цьому контексті є очевидною. У директивах Європейського Союзу, що складають основу Consumer Law (зокрема Директива 2005/29/ЄС про несправедливі комерційні практики [2], Директива 2011/83/ЄС про

права споживачів), активно використовується термін «trader» (торговець, під яким розуміють будь-яку фізичну або юридичну особу, приватну або державну, що діє, у тому числі через будь-яку іншу особу, яка виступає від її імені або за її дорученням, у цілях, пов'язаних з її комерційною, ремісничою або професійною діяльністю, у зв'язку з договорами, які охоплює ця Директива) [3]. Імплементация статті 30 у вітчизняне законодавство дозволить повністю синхронізувати понятійний апарат українського приватного права із європейськими стандартами.

Легалізація статусу «професіонала» у статті 30 проєкту Цивільного кодексу України є системною та виправданою новелою рекодифікації приватного права. Вона дозволяє подолати штучний поділ між підприємницькою та іншою професійною діяльністю, забезпечити надійний правовий захист споживачів від інформаційної та економічної асиметрії, а також впровадити у правозастосовчу практику єдині стандарти професійної доброчесності та підвищеної відповідальності. Подальший розвиток цього інституту потребуватиме детального узгодження норм оновленого ЦК України із законодавством про захист прав споживачів та спеціальними законами, що регулюють окремі види незалежної професійної та некомерційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Проєкт Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного). Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69528> (дата звернення: 09.05.2026).

2. Директива Європейського Парламенту і Ради 2005/29/ЄС стосовно недобросовісних комерційних практик бізнесу щодо споживачів на внутрішньому ринку від 11 травня 2005 року. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b43#Text (дата звернення: 09.05.2026).

3. Директива Європейського Парламенту і Ради 2011/83/ЄС про права споживачів від 25 жовтня 2011 року. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_023-11#Text (дата звернення: 09.05.2026).

Наукове видання

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Матеріали

Науково-практичної конференції «Правове регулювання приватних правовідносин в умовах воєнного стану», присвяченої 55-річчю кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ
(Київ, 29 травня 2026 року)

Відповідальний упорядник - *Валентина МИРОНЕНКО*

Підготовлено до друку 26.06.2026. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.

Обл.-вид. арк. 0,5. Ум. друк. арк. 0,45. Тираж 25 прим.

Кафедра цивільного права та процесу

Національна академія внутрішніх справ
03035 м. Київ-ДСП, пл. Солом'янська, 1